

Tíz ok, amiért az internet nem helyettesítheti a könyvtárat

Mark Y. Herring

HERRING, Mark Y.: 10 reasons why Internet is no substitute for a library. (*American Libraries*, 2001. April, pp. 76–78.) c. írását Mohor Jenő tömörítette.

Az olvasás – ahogy a nagy angol tanulmányíró *Matthew Arnold* mondja – „maga a kultúra”. Az iskolás gyermekek által országshoz elvégzett olvasási teszt adott eredményei mellett, nem meglepő, hogy bajban találjuk mind nemzetünket, mind kultúránkat. Sőt, az igyekezet, hogy internet kapcsolatba hozzunk minden iskolát, elősegíti e negatív tendencia gyorsulását. Végül, mikor egy fontos felsőoktatási tisztségviselő véleményét halljuk, miszerint: „*Nem tudta, hogy az internet már feleslegessé tette a könyvtárakat?*” észrevesszük, hogy a könyvtárak igazán nagy bajban vannak.

Annak érdekében, hogy kultúránkat megmentendő, olvasási étvágyat gerjesszünk, és mindenekelőtt kijavítsuk azt a jó szándékú, de szörnyen megfontolatlan eszmét, mely igen gyorsan válik sok „nemkönyvtáros zabhegyező” általánosan elfogadott valóságává, itt áll tíz ok, amiért az internet nem helyettesíthet egy könyvtárat.

1. Nem minden található meg az interneten

Az összes folyóiratnak csak nagyjából 8%-a található az interneten.

A több mint egymilliárd honlapról ezt lehetetlen ránézésre megállapítani. Mindamellet nagyon kevés lényeges anyag áll a rendelkezésünkre az interneten ingyen. Például az összes lapoknak és folyóiratoknak csak nagyjából 8%-a van a neten, míg a könyvek aránya még ennél is kisebb. És az ezekhez való hozzájutás bizony pénzbe (dollárok százaiba, vagy ezreibe) kerül!

2. A tű (keresés) a szénakazalban (az interneten)

**A honlapok gyakran
ígérik hogy mindent
megkeresnek.
De nem találnak!**

Az internet olyan, mint egy hatalmas katalogizáltan könyvtár. Gyakorlatilag mindegy, melyik keresőprogramot használjuk a több tucat közül, sosem tekinthetjük át a teljes világhálót. A kereső-honlapok gyakran ígérik, hogy mindent megkeresnek, de „nem tudnak szállítani”. Ezenfelül, amit átvizsgálunk gyakran nincs frissítve sem naponta, sem hetente, de akár havonta sem, ellentétben csábító ígéreteikkel. Ha egy könyvtáros azt mondaná „*Parancsoljon, íme 10 cikk a bennszülött amerikaiakról. Birtokunkban van még további 40, de nem engedjük, hogy megnézzze... Most nem! Még nem. Nem, amíg meg nem próbált egy másik »keresést« egy másik könyvtárban!*” bizony lenne rá panasz bőven. Az internet rendszeresen teszi ezt velünk, de úgy látszik ez senkit nem zavar.

3. Nem létezik minőségellenőrzés

**A weben nincs
minőségellenőrzés,
sem semmi hasonló.**

Igen, szükségünk van az internetre, de az összes tudományos, orvosi és történelmi információ mellett (amennyiben pontosak) emésztőgödörnyi hulladékmal találkozunk. Amikor a fiatalok éppen nem a szexuális felvilágosulás pornográf internetes útján járnak, szélsőséges politikáról, vagy faji megkülönböz-

tetésről tanulnak valamilyen honlapon. Nincs minőségellenőrzés az interneten, és úgy néz ki, egyhamar nem is lesz. A könyvtárakkal ellentétben, ahol a „hiúságból származó” publikációk igen ritkák, ha egyáltalán vannak, az internetet gyakran a hiúság irányítja. Bármilyen szerencsétlen feltehet bármit a netre, és ahogy én látom, mind meg is tette.

4. Amit nem tudsz, az bánt igazán

**Károd származhat abból,
amit nem tudsz.**

Az egyik legnagyobb jótétemény a könyvtárak számára a folyóiratok digitalizálása volt. De a teljes oldalak nem mindig teljesekek. Amit nem tudsz, az árt: a) ezekről az oldalokról gyakran hiányoznak cikkek csakúgy, mint lábjegyzetek vagy kiegészítések; b) táblázatok, grafikonok, ábrák ritkán tűnnek fel olvasható formában (főleg, mikor ki szeretnének nyomtatni őket); és c) a címek egy digitalizált csomagban gyakran cserélődnek minden figyelmeztetés nélkül. Egy könyvtár fizethet akár 100.000 dollárt az elérésért, ritkán értesül bármely változásról előre. Én nem cserélném a digitális folyóiratokhoz való hozzáférést semmire a világon, de felhasználásuknak megfontoltnak és tervezettnek kell lennie, nem bizalmon alapulónak.

5. Az államok most vásárolhatnak egy könyvet, és azt szétszathatják minden könyvtárnak a neten – NEM!

**Az 1925 előtt publikált
címeiből körülbelül
20.000 ami az interneten
megtalálható.**

Igen, és lehetne egyetlen nemzeti gimnáziumunk, egy nemzeti egyetemünk, és egy kis létszámú tanári kar, mindenkit oktatni a videón keresztül. Lépünk tovább, és legyenek kizárólag digitális sportegyesületeink, az *igazi* megtakarítás érdekében. 1970 óta évente kb. 50 ezer tudományos mű jelenik meg. Ebből a másfél millió címből kevesebb, mint egy pár ezer áll rendelkezésre. Az 1925 előtti publikációkból miért csak húszezer van a hálón? Hiszen nincsenek szerzői jogi problémák, amik miatt a költségek két-háromszorosára emelkednének, mint a nyomtatottnál. Végül, a szállítók könyvtárként csak egy digitalizált példányt engedélyeznek, így ha te „kikölcsönzöl” egy e-könyvet a weben, én várhatok, míg vissza nem adod. Viszont ha túlléped a határidőt, nincs mentés, a késedelmi díjat *automatikusan* a hitelkártyádra terhelik.

6. Hé, haver, elfelejtkeztél az elektronikuskönyv-olvasóról

Próbáld meg e-könyv-olvasót használni egy fél óránál tovább, fejfájás lesz belőle.

Legtöbbünk elfelejtkezett arról, amit a mikrofilmről mondtunk „cipősdoboz méretűre zsugorítaná egy könyvtár méreteit”, vagy amikor az oktató/nelvő televíziót feltalálták „kevesebb tanárra lesz szükségünk a jövőben”. Próbálgjon valaki egy e-könyv-olvasót több mint fél óráig nézni! A legjobb esetben is fejfájás és a szem túlerőltetése az eredmény. Mindamelllett, ha az amit olvasni szeretnénk hosszabb egy oldalnál, akkor mi a teendő? Kinyomtatjuk. Továbbmenve, egy olvasókészülék 200–2000 dollárba kerül. Minél olcsóbb, annál rosszabb a szemnek. Meg fog ez változni? Kétségkí-

vül, de most nincs piaci erő, mi megváltoztassa. Meg fog ez változni 75 éven belül? Valószínűtlen!

7. Léteznek ma könyvtár nélküli egyetemek?

Egy teljesen virtuális könyvtárat egyszerűen lehetetlen létrehozni generációink idején belül.

Nem. A legújabb állami egyetemet Kaliforniában pár éve könyvtáráépület nélkül adták át. Az elmúlt két évben tízezer számra vásároltak könyveket, mert – mily meglepő – az interneten nem találták azt, amire szükségük lett volna. A Kaliforniai Állami Műszaki Egyetem – ahol a legnagyobb koncentrációban fordulnak elő mérnökök és számítástechnikai szakemberek – két évig kutatta egy virtuális (teljesen elektronikus) könyvtár lehetőségeit. Az ő megoldásuk egy 42 millió dolláros hagyományos könyvtár, ahol természetesen igen nagy szerepet kapott az elektronika is. Más szóval: nem lehet teljesen virtuális könyvtárat létrehozni. Még nem, most nem, a mi életünkben biztosan nem.

8. De egy virtuális állami könyvtár megtenné ugye?

A kiadások, amik a digitalizálással járnának, hihetetlenül magasak.

Mit tenne meg, csődbe juttatni az államot? Igen, megtenné. A kiadások, amik a digitalizálással járnának, hihetetlenül magasak, dollárok tíz millióiba kerülnének csak a szerzői jogok. És ez csak egy virtuális könyvtárat jelent egy egyetemen. A *Questia Media* most januárban költött 125 millió dollárt 50.000 könyv digitalizálására. Ezzel számolva egy közepes méretű (400 ezer kötetes) könyvtár virtualizálása 1.000.000.000 dollárba kerülne! És akkor még biztosítani kell, hogy a diákoknak egyenlő hozzáférésük legyen mindenhez mindenhol, ha szükségük van valamire. Végül mit teszünk a ritka és értékes elsődleges forrásokkal, mikor már bedigitalizáltuk őket? Kidobjuk? És remélnünk kell, hogy az áramszolgáltatás soha nem szünetel. Persze a tanulók olvashatnának gyertyafény mellett, de vajon mit olvasnának?

9. Az internet: kilométer hosszú, centiméter (vagy még kevesebb) mély

Az interneten szinte minden fiatalabb 15 évnél.

Az internet szakadékába tekinteni olyan, mint szédülni az üresség felett. Kevés adat idősebb 15 évnél az interneten. A régebbi anyagokhoz való hozzáférés nagyon drága. Igen hasznos lenne az elkövetkező években tanulóink számára, ha többet is megismerhetnék (és többhöz férhetnének hozzá), mint az utóbbi 10 – 15 évben írt oktatási anyagok.

10. Az internet mindenhol jelen van, de a könyvek hordozhatóak

Közel ezer év nyomat-olvasás van a vérünkben.

Az e-könyvek vásárlói körében végzett friss felmérésre több mint 80% mondta, hogy szívesebben vásárolnak „papír” könyvet a világhálón, mint hogy olvassák ezeket az interneten. Közel 1.000 évnyi írott és nyomtatott olvasmány folyik ereinkben, és ez nem fog egykönnyen megváltozni az eljövendő 75 évben. Biztosan lesznek mostanában változások az elektronikus olvasmányok kézbesítésében, és ezek a változások, legalábbis legtöbbjük, nagyon hasznosak lesznek. De az emberiség – lévén azok vagyunk, akik – mindig egy jó könyvet – és nem egy laptopot – akar majd felütni, legalábbis az előrelátható jövőben.

Az internet nagyszerű; de egy nagyon szegényes helyettese egy könyvtárnak. Órült bálványimádás egy eszköznél többnek tenni. A könyvtárak jelképei kulturális intellektusunknak, totem oszlopai a tudás teljességének. Ha feleslegessé tesszük őket, azzal kollektív nemzeti lelkiismeretünk halálos ítéletét írjuk alá, nem említve, mi maradna kultúránkból a történelem szemetes kukájába dobva. Senki sem tudja jobban a könyvtárosoknál, mennyibe is kerül egy könyvtárat üzemeltetni. Mindig keressük a lehetőségét annak, hogy csökkentsük a költségeket, anélkül hogy az a szolgáltatások kárára lenne. Az internet csodálatos, de azt hangoztatni, – ahogy teszük ezt ma néhányan – hogy feleslegessé teszi a könyvtárakat, éppoly butaság, mint azt mondani, hogy a cipők szükségtelenné tették a lábat.